

แนะนำหนังสือ

สุภกัญญา ชวนิชย์

ชื่อหนังสือ: แรงบันดาลใจจากไอน์สไตน์

รายการ: หนังสือสื่อความรู้ ช่วงหนังสือชวนคุย

ออกอากาศทางสถานีวิทยุ FM ๙๗.๗๕ Mhz.

“คลื่นสี่ขาของชาวพุทธ” ครั้งที่ ๒๑

นอกเหนือจากปัจจัยสี่ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตแล้ว มนุษย์เรายังมุ่งหาทางเลือกอื่นที่จะช่วยให้ชีวิตดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ ซึ่งก็มักจะมองหาตัวช่วยอะไรบางอย่างเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนความหวัง ความฝัน ตัวช่วยที่ว่านี้เป็นสิ่งที่เราสร้างขึ้นเองไม่ได้ แต่เป็นปัจจัยภายนอกซึ่งเกิดขึ้นจากการรับรู้และกลายเป็นความชื่นชม หรือ ความประทับใจ ก่อให้เกิดพลังบวกที่กระตุ้นให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ทั้งยังจุดให้ลุกขึ้นสู้กับปัญหามานานชนิด และผลักดันชีวิตให้ทอดไปตามครรลองที่ถูกต้องงดงาม สิ่งนั้นคือ แรงบันดาลใจ

หนังสือเรื่อง แรงบันดาลใจจาก ไอน์สไตน์ โดยสำนักพิมพ์มติชน เป็นการรวบรวมนันททัศนะหลากหลายมุมมองของคนไทยจำนวน ๒๒ คน จากวงการต่างๆที่มีต่อชีวิต สิ่งรอบตัวและการดำรงอยู่ในช่วง

ชีวิตของไอน์สไตน์ ซึ่งน่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้ใครต่อใครในโลกใบนี้ได้เสมอ โดยจะได้นำเสนอมุมมองจากท่านผู้เขียน จำนวน ๔ ท่าน เพื่อเป็นแรงบันดาลใจจุดประกายให้ท่านติดตามอ่านหนังสือเล่มนี้

ท่านแรกคือ ศาสตราจารย์ดร.สุทัศน์ ยกส้าน ท่านเป็นศาสตราจารย์ภาควิชาฟิสิกส์ ของคณะวิทยาศาสตร์ มศว.ประสานมิตรและนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น อาจารย์กล่าวไว้ว่า... การศึกษาชีวิตและผลงานของไอน์สไตน์ ตั้งแต่เกิดจนตาย ทำให้เราได้รับบทเรียนและแรงบันดาลใจหลายรูปแบบ เช่น ในวัยเด็กไอน์สไตน์ไม่ชอบวิชาวรรณคดีและประวัติศาสตร์ทำให้เขาสอบเข้ามหาวิทยาลัยในครั้งแรกไม่ได้ ต่อเมื่อได้พยายามอีกถึงสองครั้งก็ประสบความสำเร็จในที่สุด และเมื่อเขาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว เขาก็มีความมุ่งมั่นที่จะยืนด้วยขาของตนเองโดยทำงานเป็นพนักงานจดสิทธิบัตร และใช้เวลาว่างสำหรับงานวิจัยด้านฟิสิกส์ที่ตนเองรัก โดยไม่มีนักวิทยาศาสตร์อื่นๆเป็นที่ยกย่อง ไม่มีห้องสมุดที่เทียบพร้อมด้วยวารสารนานาชาติให้ค้นคว้า ไม่เป็นที่รู้จักของใครและยังไม่มีแม้กระทั่งปริญญาเอกที่คนทั่วไปเชื่อถือ แต่ไอน์สไตน์เพียงหนึ่งเดียวกับอุดมการณ์อันมุ่งมั่นของเขาก็สามารถคิดสร้างทฤษฎีที่สุดยอดมหัศจรรย์ที่ไม่มีใครทราบมาก่อนได้หลายๆเรื่อง ซึ่งเขาเคยกล่าวว่า ความสำเร็จในชีวิตของคนเรานั้นสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้คือ $A = X + Y + Z$ เมื่อ A คือ ความสำเร็จ X คือ สัญชาตญาณการเลือกปัญหาที่เหมาะสมกับความสามารถและเวลา Y คือเล่นหมายถึงการทำงานวิจัยอย่างสนุกสนานและเพลิดเพลิน และ Z คือ โฟกัสความสนใจในปัญหาได้นานและตลอดเวลา ไอน์สไตน์ได้เคยกล่าวว่า ถ้าคุณอธิบายฟิสิกส์ให้เด็กฟังไม่รู้เรื่อง นั่นแสดงว่าคุณยังไม่เข้าใจฟิสิกส์ดีพอ หรือ

เวลาที่เขากล่าวว่า จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ หมายความว่า ในการสร้างความรู้ใหม่ๆ ที่อยู่นอกกรอบความรู้เดิมคุณต้องใช้จินตนาการ และเพียงแค่ปากกากระดาษ กับจินตนาการมนุษย์ก็สามารถล่วงรู้ความลึกซึ้งมหัศจรรย์ของธรรมชาติได้สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงบันดาลใจให้นักวิทยาศาสตร์ทำงานได้ เพราะแม้ทุกคนจะมีปัจจัยด้านวัตถุไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนก็มีจินตนาการที่สามารถนำมาใช้ในการทำงานของตนได้ และช่วงชีวิตที่สำคัญอีกช่วงหนึ่งคือ การที่ไอน์สไตน์ปฏิเสธที่จะผลจากฟิสิกส์ไปสู่ตำแหน่งบริหารทางการเมือง เมื่อได้รับทาบทามให้ไปดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของอิสราเอล โดยเขาให้เหตุผลว่าการเมืองเป็นเรื่องยากกว่าฟิสิกส์และการเมืองเป็นชีวิตชั่วคราว ส่วนสมการฟิสิกส์ เช่น $E=mc^2$ นั้น เป็นสัจนิรันดร์ ซึ่งน่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้นักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายตระหนักว่าการงานวิชาการและบริหารให้ดีที่สุดทั้งสองอย่างนั้นเป็นไปได้ไม่ได้

แม้ไอน์สไตน์จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ทุกคนยอมรับว่าประสบความสำเร็จระดับโลก แต่ก็มีอีกหลายมุมของชีวิตที่ไม่ราบรื่น เช่น การต้องผ่านชีวิตสมรสถึงสองครั้งและบุตรคนหนึ่งเป็นโรคจิตเภท รวมถึงชีวิตที่ต้องผ่านสงครามโลกทั้งสองครั้ง เผชิญการคุกคามจะถูกสังหารโดยกองทัพนาซี เห็นการระเบิดของระเบิดปรมาณู เห็นการสังหารหมู่ชาวยิวนับล้าน ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เองได้ชักนำให้เขาเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่มีจุดยืนในสังคมอย่างชัดเจนว่าเป็นนักประชาธิปไตย รักสันติภาพ ไม่สนับสนุนการทำสงครามนิวเคลียร์ และมีจิตใจที่มุ่งมั่น มีความเข้าใจจักรวาลของธรรมชาติได้ตลอดเวลา

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ศ.ดร.สุทัศน์ ยกส้าน ได้สรุปว่า การแสวงหาความรู้เปรียบเหมือนการไต่เขาสูงที่ทุกคนพยายามที่จะไต่เขาให้ถึงยอดเขาเป็นคนแรก ซึ่งสำหรับไอน์สไตน์แล้ว เปรียบเสมือนได้ขึ้นถึงยอดเขาเอเวอเรสต์แห่งความรู้ได้เห็นหิมะปกคลุมยอดเขาอื่นๆ ไป

สุดลูกหูลูกตา ได้เห็นท้องฟ้าที่ใสสะอาด เห็นอากาศสงบ เห็นดวงอาทิตย์จากตำแหน่งสูงสุดของโลก และได้สัมผัสความสุขจากการรับรู้ความลึกซึ้งต่างๆ ที่ยิ่งใหญ่ของธรรมชาติเป็นคนแรก แต่นั่นก็มิได้หมายความว่า นักวิทยาศาสตร์คนอื่นๆ จะหาความสุขจากการรู้ไม่ได้ เพราะการขึ้นคอยืนบนหน่อหรือภูกระดึงก็สามารถทำให้เราเป็นสุขเล็กๆ ได้ในทำนองเดียวกัน

ท่านที่สองเป็นนักเขียนรางวัลซีไรต์ คือ คุณวินทร์ เลียววาริณ ซึ่งได้ร้อยเรียงเรื่องราวของไอน์สไตน์ไว้ในอีกมุมหนึ่ง และใช้ชื่อบทความของเขาว่า เข้มทึบกับไวโอลินของไอน์สไตน์ คุณวินทร์กล่าวว่า ในช่วงบั้นปลายของชีวิตไอน์สไตน์เขาชอบเดินท่อมๆ แถวมหาวิทยาลัยพรินซ์ตันเพื่อทักทายเด็กๆ ซึ่งในบ่ายวันหนึ่งขณะที่เดินอยู่เขาก็ได้ยินเสียงเด็กผู้หญิงร้องไห้ จึงเดินตามเสียงนั้นไปก็พบว่า เป็นลูกสาวของเจ้าหน้าที่คนหนึ่งในมหาวิทยาลัยและกำลังร้องไห้เพราะตามวิชาเลขคณิตที่ครูสอนไม่ทัน ไอน์สไตน์บอกว่า เขาเองก็มีปัญหากับตัวเลขเช่นเดียวกัน แต่บางทีหากพวกเขาทั้งสองนั่งลงแก้ปัญหาด้วยกัน สถานการณ์อาจจะดีขึ้นก็ได้ และด้วยความพยายามของไอน์สไตน์ทำให้บ่ายวันนั้นเขาก็สามารถทำให้เด็กหญิงคนนั้นเรียนรู้จนได้ ยังมีเรื่องราวเล็กๆ น้อยๆ แต่อยู่ในความสนใจของไอน์สไตน์อีกหลายๆ เรื่องที่แสดงถึงอารมณ์ขันและความถ่อมตัวอย่างสิ้นเหลือของเขา เช่น การตอบคำถามทุกประเภทที่ส่งมาทางจดหมายจากทุกมุมโลกและยังเก็บรักษาเอาไว้จำนวนมากอีกด้วย จึงไม่ผิดที่ใครๆ บอกว่า เขาเป็นตัวอย่างของน้ำหนึ่งใจเดียว สูงสุดคืนสู่สามัญ ความปรารถนาที่สุดของเขาก็คือ การเลือกใช้ชีวิตแห่งความสุขสงบ เลือกการเรียนรู้ไม่ใช่การเล่าเรียน เลือกสันติไม่ใช่สงคราม เลือกที่จะใช้ชีวิตเรียบง่ายในชุมชนเล็กๆ แทนที่จะเป็นใหญ่ทางการเมือง

เหล่านี้คงจะเป็นคำตอบได้ดีว่า เหตุใดคนดียสารไทม์จึงเลือกให้เขาเป็น Person of the Century หรือบุคคลแห่งศตวรรษที่ส่งผลกระทบต่อโลกมากที่สุด ทั้งๆ

ที่มีรายชื่อคนที่สร้างสรรค์และทำลายอยู่เป็นจำนวนมาก
นั่นเป็นเพราะ ไอน์สไตน์เป็นคนเดียวที่รวมเอาคุณสมบัติ
ของผู้สร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์ นักต่อสู้
แบบอหิงสาทั้งหมดเข้าด้วยกัน

ไอน์สไตน์ตั้งคำถามเสมอว่า อะไรคือ
ความหมายของชีวิตมนุษย์หรือของอินทรีย์ชีวิตทั้งหลาย
ซึ่งจะว่าไปแล้วการเดินทางสู่ความจริงของเขาโดยใช้
วิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือก็ไม่ต่างจากการแสวงหาทาง
หลุดพ้นของนักบวช

ไอน์สไตน์เคยล้มป่วยเมื่ออายุสี่ขวบ พ่อของเขา
ให้เข็มทิศแม่เหล็กตัวหนึ่งแก่เขา ซึ่งเข็มทิศนั้นเองทำให้
เขาคิดว่ามีบางสิ่งที่ซ่อนเร้นลึกอยู่เบื้องหลัง และทำให้เขา
สัมผัสธรรมชาติในมุมมองของวิทยาศาสตร์ แต่เขาก็
กล่าวเสมอว่าวิทยาศาสตร์นั้นเป็นเพียงกระบวนการไม่ใช่
จิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ จุดหักเหของชีวิตของเขามี
อีกเรื่องคือ การที่แม่ของเขาแนะนำให้เขารู้จักดนตรี
ดังนั้น จินตนาการ วิทยาศาสตร์ กับความเป็นมนุษย์เป็น
ส่วนประกอบที่ลงตัวในการสร้างบุคคล เช่น ไอน์สไตน์
เขาบอกว่า ยิ่งเรียนรู้ความลับของธรรมชาติจากเรื่อง
อะตอม และแรงลึกลับทั้งหลายยิ่งทำให้มนุษย์เราต้อง
ถ่อมตนและสันโดษ เพราะสรรพสิ่งล้วนสัมพันธ์กันไป
หมด แนวคิดนี้เขาได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในปี
ค.ศ. ๑๙๓๑ ว่า “ผมเตือนตัวเองนับร้อยครั้งต่อวันว่า ชีวิต
ของผมทั้งภายในและเปลือกนอกล้วนมีฐานบนแรงงาน
ของผู้อื่น ทั้งที่ยังมีชีวิตและที่ตายไปแล้ว ผมต้องใช้
ความสามารถทุกอย่างของตนเพื่อที่จะให้ในระดับ
เดียวกับที่ผมได้รับและกำลังรับอยู่” และในปี ค.ศ.
๑๙๓๑ เขายังเคยเขียนไว้ด้วยว่า “คุณค่าที่แท้จริงของ
สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคนถูกกำหนดเบื้องต้นจาก
มาตรการและสำนึกในการปล่อยตัวเอง และการ
ปลดปล่อยนี้ไม่ใช่เฉพาะอิสรภาพจากความหลงตัวเอง
แต่จากเปลือกความเชื่อทางศาสนาที่ห้ามโต้แย้งด้วย”
และบทสรุปสุดท้ายที่ตอบทุกอย่างคือ มนุษย์ทุกคน
ต้องการทั้งความรู้และความรัก ต้องการทั้งเข็มทิศและ

ไวโอลิน ความรู้คือประตูเปิดโลก และความรักคือ
หน้าต่างเปิดหัวใจ

ท่านที่สามที่ได้ให้ทัศนะไว้ในหนังสือเล่มนี้คือ
คุณอนุช อาภาภิรม นักคิดนักเขียนที่ศึกษาเรื่องของ
อนาคตศึกษาอย่างจริงจังท่านหนึ่งของเมืองไทย คุณ
อนุชได้ใช้ชื่อบทความว่า “โลกสี่มิติของไอน์สไตน์” โดย
ได้นำเสนอว่าไอน์สไตน์เป็นนักสื่อสารชั้นเยี่ยมที่มีโลกที่
หลากหลาย คือ มิติด้านวิทยาศาสตร์ มิติด้านศาสนา มิติ
ด้านมนุษย์และชีวิต และมิติด้านสังคมและการเมือง
โดยได้ขยายความในทุกมิติอย่างชัดเจนดังนี้

- ในด้านวิทยาศาสตร์ ไอน์สไตน์มีความเชื่อ
พื้นฐานอยู่สองประการคือ ๑. มีโลกที่ดำรงอยู่
ภายนอกที่ไม่ขึ้นต่อเจตนาของมนุษย์ และ
๒. โลกนี้ดำรงอยู่โดยมีกฎเกณฑ์ของมันที่
มนุษย์สามารถหยั่งรู้ได้ระดับหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าจะ
ดูง่าย แต่การจะทำให้ตกผลึกในจิตใจนั้นเป็น
เรื่องยาก ซึ่งความคิดเหล่านี้เองมีส่วนทำให้เขามี
ความคิดสร้างสรรค์อย่างน่าอัศจรรย์ และเขายัง
เชื่อว่ามีสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในโลกที่แน่นอน
เหมือนรูปทรงเลขาคณิต โลกที่เข้าใจได้ด้วย
เหตุผลและวิทยาศาสตร์ โลกดำเนินไปตาม
กฎเกณฑ์ และทั้งหลายเหล่านี้ทำให้เขาค้นพบ
คุณสมบัติของเวลา ค้นพบอนุภาคของแสง
ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างสสารกับพลังงาน
เป็นต้น ซึ่งการค้นพบเหล่านี้ทำให้มนุษย์เราเห็น
ว่าโลกและจักรวาลซับซ้อนกว่าที่คาดคิดเอาไว้
มาก
- ในด้านศาสนา ในทัศนะของไอน์สไตน์แล้วเขา
เชื่อในพระเจ้าในฐานะเป็นสิ่งเดียวกับจักรวาล
ไม่ได้อยู่เหนือธรรมชาติ ดังนั้นการค้นคว้าทาง
วิทยาศาสตร์ของเขาจึงเป็นการค้นคว้าทางจิต
วิญญาณและศาสนาไปพร้อมๆกัน นอกจากนี้
เขายังบอกว่า ในธรรมชาติมีความเร้นลับและ
การหยั่งรู้ความเร้นลับนี้เป็นความงดงาม

ประหนึ่งการนับถือศาสนา มีถ้อยคำหนึ่งของ เขาได้กล่าวไว้ว่า “ สิ่งทั้งดงามที่สุดของ ประสบการณ์เราได้แก่ความเร้นลับ มันเป็น อารมณ์พื้นฐานที่อยู่ใต้อุ้งมือของศิลปะที่แท้จริง และวิทยาศาสตร์ที่แท้จริง ความรู้ว่ามีบางสิ่งที่ ดำรงอยู่ ซึ่งเราไม่อาจหยั่งรู้ได้ ความรู้ถึงการ ประจักษ์ในเหตุผลที่ลึกซึ้งที่สุด และความงามที่ เปล่งรัศมีที่สุด ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ก็โดยเหตุผล ที่เป็นพื้นฐานที่สุดของเรานั้น ความรู้เช่นนี้และ อารมณ์เช่นนี้ประกอบเป็นทัศนคติของศาสนาที่ แท้จริง ในความหมายนี้เท่านั้นที่ผมเป็นผู้นับถือ ศาสนาอย่างลึกซึ้ง

- ในด้านมนุษย์และชีวิต ไอน์สไตน์บอกว่า กาย กับจิตเป็นของคู่กัน เขากล่าวว่า เนื่องจาก ประสบการณ์ภายในจิตของเราประกอบขึ้นมา จากการผลิตซ้ำและการผสมผสานความ ประทับใจทางการสัมผัสความคิดว่าเรื่องจิต วิญญาณที่ปราศจากเรือนร่างจึงเป็นสิ่งว่างเปล่า และ ไม่มีความหมาย” และ “ผมไม่เชื่ออย่าง สิ้นเชิงต่อเสรีภาพของมนุษย์ตามความหมาย ทางปรัชญา ทุกคนไม่เพียงแต่ปฏิบัติภายใต้การ บังคับจากภายนอก แต่ยังปฏิบัติตามความ จำเป็นภายในด้วย”
- ในด้านสังคมและการเมือง เขาได้กล่าวตอน หนึ่งในความเรียงชื่อ “โลกที่ผมเห็น” ว่า “อุดมการณ์ทางการเมืองของผมคือ ประชาธิปไตย โดยมนุษย์ทุกคนได้รับความนับ ถือในฐานะปัจเจกชน และไม่มีใครได้รับการยก ย่องดูเทพเจ้า เป็นเรื่องตลกร้ายของชะตากรรม อย่างหนึ่งที่ผมได้รับการยกย่องเกินจริง และ เป็นที่ยำเกรงจากคนรอบข้างมาก ซึ่งไม่ได้เกิด จากความผิดหรือคุณความดีของผมเอง สิ่งมีค่า แท้จริงในโรงละครใหญ่ของชีวิตมนุษย์สำหรับ ผมดูเหมือนจะไม่ใช้รัฐทางการเมือง แต่หาก

เป็นบุคคลผู้มีความคิดริเริ่ม มีความรู้สึก สิ่งนี้ เท่านั้นที่จะสร้างความสูงศักดิ์และความสูงส่ง ขณะที่ฝูงชนจะจมโขงอยู่ในความคิดและ ความรู้สึก” และยังคงกล่าวเตือนชาวโลกว่า “ผม ไม่รู้ว่าเราจะรบกันด้วยอาวุธอะไรใน สงครามโลกครั้งที่สาม แต่ในสงครามโลกครั้งที่ ี่สี่จะรบกันด้วยท่อนไม้และก้อนหิน”

การที่เขาสามารถร้อยรัดโลกทั้งสี่ผืนผ้าเข้า ด้วยกัน ทำให้เขาทำต่ออารมณ์ของโลกและบุคลิกของเขามี ความโดดเด่นพิเศษกว่านักวิทยาศาสตร์อื่นๆ ในศตวรรษ นี้

ไอน์สไตน์มีแนวคิดอะไรบางอย่างเชื่อมโยงมา ที่ศาสนาพุทธ ดังนั้นนักคิดนักเขียนท่านสุดท้าย คือ พระ อาจารย์ ว.วชิรเมธี เพราะท่านเป็นเพียงหนึ่งเดียวใน ผู้เขียนบทความในหนังสือ “แรงบันดาลใจจาก ไอน์สไตน์” เล่มนี้ที่จะอธิบายให้เข้าใจในมุมมองนี้ได้

พระอาจารย์สะกิดให้เรามองไอน์สไตน์ในมุมที่ ต่างออกไปจากชุดความคิดเดิมๆ ที่คนทั่วไปรู้จักกันว่า เขาชอบชอวไวโอลินและเล่นไวโอลินเก่งถึงขนาดที่ถือเอา ไวโอลินเป็นเพื่อนคู่มิตรที่ปรึกษา ที่เขามักจะพกพาไป ไหนต่อไหนด้วยเสมอ เขาชอบกวีเอกของโลกอย่างท่าน เซอร์รพินทรนาถ ฐากูร และอีกหลายคนซึ่งทำให้เขาเป็น นักวิทยาศาสตร์ที่มีความโรแมนติก มีความอบอุ่นและมี เขียวภาพในหัวใจ และพร้อมกันนั้นเขาเคยบอกว่าเขา เป็นบุคคลประเภทไม่มีศาสนา แต่ถ้าจะให้บอกว่าเขา ชอบศาสนาไหนบ้าง อัจฉริยะแห่งโลกวิทยาศาสตร์นี้ กลับบอกว่า ศาสนาที่เขาถนัดนิยมนั้น คือ พระพุทธศาสนา อีกทั้งวิถีคิด วิถีชีวิต และงานค้นคว้าของไอน์สไตน์เองก็ เชื่อมโยงกับเรื่องทางศาสนาพุทธอย่างกลมกลืนเช่น เขา เคยกล่าวว่า “มนุษย์จะเริ่มมีชีวิตอยู่อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อ เขาดำเนินชีวิตอย่างเป็นอิสระจากตัวตน” ซึ่งเป็นสิ่ง เดียวกับที่พระพุทธองค์ทรงสอนมาโดยตลอดว่า อัตตา หรือตัวตนของเรานั้นไม่เคยมีอยู่จริง เนื่องจากสรรพ สิ่งในโลกเป็นเพียงสิ่งสัมพันธ์

ถึงกับมีทัศนะบางอย่างแสดงถึงความลุ่มลึกยิ่งกว่านั้นอีก เช่น เขากล่าวไว้ว่า “ปัญหาที่แท้จริงอยู่ในจิตใจของมนุษย์ เป็นเรื่องง่ายเหลือแสนที่จะแปรรูปพลูโตเนียม แต่เป็นเรื่องยากอย่างสาหัสที่จะลบล้างปีศาจร้ายที่อยู่ภายในจิตใจ” ทัศนะดังกล่าวนี้สอนให้มนุษย์รู้จัก มองด้านใน หรือ สอนให้มนุษย์รู้จักการเฝ้าดูจิตของตนเอง เพื่อการตระหนักรู้อย่างถ่องแท้ว่าต้นตอของความยุ่งเหยิงทั้งปวงในชีวิตมนุษย์ก็คือ ความยุ่งเหยิงที่มีรากแก้วฝังลึกอยู่ในจิตใจ ซึ่งก็คือคำสอนสำคัญอันปรากฏอยู่ในหลัก “มหาสติปัฏฐานสี่” อันเป็นทางสายเอกในการเข้าถึงพระพุทธศาสนานั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีหนังสือบางเล่มของไอน์สไตน์กล่าวไว้อีกว่า “วิทยาศาสตร์เกิดขึ้นได้ก็โดยผ่านการรังสรรค์ของบุคคลที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความใฝ่ฝันที่จะเข้าถึงสัจธรรม บุคคลที่เราเป็นหนี้ความสำเร็จในทางสร้างสรรค์ที่ยิ่งใหญ่ทางวิทยาศาสตร์ทุกคน ล้วนเต็มเปี่ยมไปด้วยความเชื่อมั่นทางศาสนาหรือศรัทธาอย่างแท้จริงว่า สากลจักรวาลของเรานี้เองเป็นสิ่งที่มีความสมบูรณ์ และเราสามารถรับรู้ความสมบูรณ์นั้นได้ด้วยกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างมีเหตุผล”

พระอาจารย์ ว.วชิรเมธี ได้ขยายความว่า “ศรัทธาต่อธรรมชาติและกฎธรรมชาติ” และฐานความคิดที่บอกว่าในสากลจักรวาลล้วนมีระบบ ระเบียบ และมีความสมบูรณ์อยู่ภายในตัวอยู่นั้น คือ ฐานความคิดชุดเดียวกับการที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงมีอยู่ก่อนที่จะตัดสินใจออกผนวชเพื่อพิสูจน์สมมุติฐานดังกล่าว ซึ่งเหตุนี้เองทำให้มีนักวิทยาศาสตร์ชั้นนำของโลกมากมายหันมาศึกษาพุทธศาสนาอย่างจริงจัง เพราะพวกเขาตระหนักดีว่า พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์นั้นมีฐานคิดในการเข้าถึงสัจจะสอดคล้องกัน และเมื่อเรติดตามความคิดทางศาสนาของไอน์สไตน์ต่อไปเรื่อยๆ เราก็จะพบคำตอบว่าเขาเป็นผู้หนึ่งที่ เข้าใกล้ เข้าใจ และเข้าถึง ความจริงบางด้านของธรรมชาติเช่นเดียวกับที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ และเมื่อถึงโอกาสอันสมควร เขา

จึงไม่ลังเลที่จะยืนยันถึงศาสนาในดวงใจของเขาอย่างตรงไปตรงมาว่า “ศาสนาแห่งอนาคตจะเป็นศาสนาสากล ซึ่งวางรากฐานอยู่บนเหตุผลและประสบการณ์ ปฏิเสธความเชื่อมงายไร้เหตุผล ซึ่งหากจะเสาะหาศาสนาที่มีความสอดคล้องกับหลักการทางวิทยาศาสตร์แล้วละก็ ศาสนานั้นก็น่าจะได้แก่พุทธศาสนา”

หากแยกการค้นพบทางฟิสิกส์วิทยาศาสตร์และรางวัลโนเบลออกไปจากตัวตนของไอน์สไตน์แล้ว เขาก็คือมนุษย์ปุถุชนธรรมดาคนหนึ่งซึ่งมีความทุกข์พอกๆกับความสุข มีช่วงเวลาที่ล้มเหลวเท่าๆกับที่สำเร็จ มีความผิดพลาดที่ไม่อาจแก้ไขได้ และมีความเศร้าเป็นเงาพาดในชีวิต แต่ความที่เขาเป็นมนุษย์เหมือนมนุษย์อื่นๆ ไม่ใช่เพียงความเป็นอัจฉริยะ แต่เป็นความที่เขาเป็นคนที่จริงที่บากบั่นไม่ทอดทิ้ง มีสำนึกเสียใจในชะตากรรมของผู้อื่น รู้จักกล่าวขอโทษเมื่อพบว่าตนผิด อ่อนน้อมถ่อมตนอยู่เป็นนิจ รวมถึงการให้กำลังใจผู้ที่ด้อยกว่าเสมอ.... ความคิดและมุมมองของไอน์สไตน์ประการหนึ่งที่ดิฉันประทับใจมาก คือ ป้ายที่แขวนในห้องทำงานของเขาที่บอกว่า “พยายามอย่าเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จ แต่งพยายามเป็นคนที่มีคุณค่า ถ้าความสำเร็จเปรียบเหมือนเปลวไฟที่สว่างโพล่งขึ้นวูบหนึ่ง คุณค่าก็คงเหมือนแสงตะวันที่เจิดจ้ายาวนานเท่านั้น ...” นี่แหละค่ะ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ แรงบันดาลใจที่ยิ่งใหญ่ของคนทั้งโลก

